

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

Pukánszky Béla: A magyarországi német irodalom története. (A leg-
régibb időkől 1848-ig.) Budapest 1926, 8° 607 l. — Hatalmas monografia, amely
irodalomfölgazásban is a modern tudomány útjain jár. Sajnos, szakszövegeink
eddig még nem részesítették kellő méltatásban.

Szabó Mária: Magamtól másokig. Elbeszélések. Minerva R. T. kiadása.
Cluj-Kolozsvár 1926, 8° 146 l. (= Pásztortűz-Könyvtár 7. sz.)

Gyallai Domonkos: Vaskenyéren. Történeti regény. Minerva R. T. ki-
adása. Cluj-Kolozsvár 1926, 8° 181 l. (= Pásztortűz-Könyvtár 9. sz.)

Harsányi István: A magyar biblia. Budapest 1927, 8° 146 l. (= Bethlen-
Könyvtár 10—11. sz.) — A magyar biblia-fordítások története és hasznos biblio-
grafiája.

Wildner Ödön: Lélekűdítő azaz Szellemi kincstár. Gondolatok és elmés
idézetek gyűjteménye. Budapest 1927, 8° 192 l. — A hasznos összeállítás 2427
idézetet hoz a világirodalom minden ágából, tárgyi csoportokra osztva őket. Az
élő magyar írók közül Apponyi Albert gróf, Herczeg Ferenc, Kozma Andor és
Rákosi Jenő szerepelnek a kötetben.

Balogh József: A keresztény-római irodalomtörténet néhány jellemzőbb
vonása. Pécs 1926, 8° 13 l.

Balogh József: Szent Gellért és a „Symphonia Ungarorum”. Budapest
1926, 8° 16 l. = A M. Nyelvtud. Társ. Kiadványai 24. sz. — A szerző új magya-
rázatát adja a Szent Gellért-legenda sokat vitatott helyéne. Szerinte symphonia
ungarorum = magyarok zenekara (hangversenye) s a „modulatio carminis”-t
„nótá”-nak fordítja.

Bibliofil-Könyvtár, szerk. Sikabonyi Antal. Budapest 1926. —
Zoltán Ferenczi: List of the translations of Jókai's works into foreign languages.
With a foreword by Eugene Rákosi. 8° 43 l.

Csekey István: Nagy Ernő és a magyar közjogírás új iránya. Budapest
1926, 8° 96 l.

Jegyzetek a Régi Magyar Költők Tára hetedik kötetéhez. Írta Szilády
Aron. Sajtó alá rendezte és folytatta Dézsi Lajos. Budapest 1926, M. T. Aka-
démia kiadása, 8° 231—426 l.

Bernát István: Elválók és öngyilkosok. Budapest 1927, 8° 28 l.

Karl Marót: Der Eid als Tat. Budapest 1927, 8° 4 l. — A szegedi egyetem
Acta c. sorozatában megjelent könyvnek németnyelvű önismertetése.

Csello, Vidor Marcel versei. Budapest, a szerző kiadása, 1927, 8° 63 l.

Ráth Tivadar: A XX. század magyar irodalma az európai szellem áram-
lataiban. (Különnyomat a „Korunk”-ból.) Kolozsvár, é. n. 8° 8 l.

Id. Imre József: Orvosi ethika. Előadások az orvosi élet helyes foly-
tatásáról. Budapest 1925, 8° 289 l.

Bibó István: A primitív ember világa. = Szegedi Tudományos Könyvtár,
2. sz. Szeged 1927, 8° 62 l.

Imre Sándor: A személyiség kérdése. Budapest 1926, 8° 16 l. — Az er-
kölcsei nevelés ügyében Rómába összehívott IV. nemzetközi kongresszus egyik
témájához, fölszólításra készült hozzászólás.

Revue de Genève, 1927 január: Nagyfalusi Jenő cikke az „alföldi”
Juhász Gyuláról, „Jules Juhász, poète hongrois” címmel.

Lukinich Imre és Rédey Tivadar: Magyar Könyvszemle. 1926. évf.
— A 400. lapon Schmidt Henrik írja a magyarországi német irodalomról: „Ez az
irodalom nem ellensége, hanem kiegészítő része a magyarnak, mellyel olykor
párhuzamosan halad, olykor azonban annyira átszövődik vele, hogy annak szer-
ves elemévé válik”.

Hegyaljai Kiss Géza: Lélek és élet. Egyházi beszédek. I. kötet. H. n.
1926, 8° 174 l.

Égő szívvel. Hegyaljai Kiss Géza versei. Miskolc 1926, 8° 135 l.

Hegyaljai Kiss Géza: Monok története. Sárospatak 1926, 8° 54 l.

Böcs ünnepe. Dr. Hegyaljai Kiss Géza lelkészi beköszönésekor és beikta-

tásakor mondott beszédek. Második ezer. Ára 15.000 K a templomjavítási alap javára. Sárospatak 1926, 8° 76 l.

Hegyaljai Kiss Géza: Császár és lelkipásztor. Elbeszélések. Miskolc 1926, 8° 159 l.

Régi Magyar Könyvtár. 38. sz. Rosnyai Dávid: Horologium turcicum . . . kiadja Dézsi Lajos. Budapest, M. T. Akadémia. 1926, 8° 260 l. — A magyar régiség minden barátja örömmel üdvözölheti Heinrich Gusztáv kitűnő vállalatának folytatását, amely Császár Elemér szerkesztésében jelenik meg.

Györffy István: Szeged vidékének és a Nagy Alföld virágtalan növényeinek kutatása. Szeged 1926, 12° 7 l. — „Tudományos célunk: a Nagy Alföld virágtalan növényeinek tanulmányozása“.

Györffy István: Dr. Dégen Árpád . . . megünneplésén a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Növénytani Intézete nevében elmondott Köszöntő beszéd. Szeged 1926, 4° 2 l.

Takáts Lajos: Az apátfalvai nyelvjárás. = Csanádmegyei Könyvtár. 7. sz. Makó 1926, 8° 52 l.

Désiré de Laky: Étude sur le développement de la culture intellectuelle en Hongrie dans les temps récents. Budapest 1926, 8° 60 l. — A külföldi propaganda-célokat kitűnően szolgáló füzetből megtudjuk, hogy a magyar főiskolákon az 1924/25. tanévben 1211 volt a „külföldi“ hallgatók száma, aminek oroszlánrészre természetesen a megszállott területekről jövő hallgatóságot illeti.

Zilinszky Aladár: Érzelmkifejezés a lírában. Különny. a Minerva 1926. évf.-ból, 8° 22 l.

Pais Dezső: Magyar Anonymus. Béla király jegyzőjének könyve a magyarok cselekedeteiről. Fordította, bevezetéssel, jegyzetekkel és térképpel ellátta —. Budapest, 12° 151 l.

Juhász Vilmos: Japán és kínai irodalom. Budapest 1927, 8° 24 l.

Kosztolányi Dezső: Édes Anna. H. n., é. n. 8° 264 l.

A Felsőoktatásügyi Egyesület Közleményei. Budapest 1926, 2. sz. — A folyóirat közli Marton Géza tanulmányát „Az egyetemi jogtanítás Európa főbb államaiban“ címmel.

Palasovszky Béla: Őszi harmat után. Versek. Mindszent 1926, 8° 63 l. — A kötet ajánlása: „Méltóságos Dr. Pintér Jenő királyi tankerületi főigazgató úrnak, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának, régi tanáromnak hálás szeretettel és mély tisztelettel ajánlom“.

Egyetemes Philológiai Közöny. 1926. évf. 7—10. sz. — A füzet tartalmából kiemeljük Koszó János elvi szempontokból figyelemreméltó cikkét: „Újabb könyvek a középkori irodalomról, művészetről, kultúráról“.

Szinnyei József: Utószó a HB. alaktanához. Budapest 1926, 8° 20 l. — Válasz Mészöly Gedeonnak a Szegedi Tudományos Könyvtárban megjelent tanulmányára.

Juhász, Ladislaus, stud. class.-philol.: Mohács. Különnyomat a Juventus 1926. évf.-ból. — Kisfaludy Károly elégiájának latin fordítása.

Lambrecht Kálmán: Az ősemlék. Budapest 1926, 4°. — Sokat írtak mostanság az ősemlékről. Egyik oka ennek a hírhedt amerikai majompör való... A másik oka pedig Dubois-nak, a hollandus professzornak az a tanulmánya volt, mely végleg eldönti, hogy a jávai majomember (Pythecanthropus erectus) fejlettségében a származástani embertípust már határozottan elérte, de még nem tartozott bele abba a formakörbe, melyet a neandervölgyi kezdetleges ősemlék megütött. Ezzel a tudomány végleg megállapította az embertől visszafelé vezető kapcsolatot s így a majompör szégyenén megütköző tudományos világ kapva kapott ezen az erőteljes bizonyítékon, nem engedve vékát borítani arra az ékesiényű mécsesre, melyet az amerikai ítélőhatal előtt ép 60 esztendővel gyűjtött való föl Darwin. Az események ezen válságos állapotából született meg Lambrecht Kálmán könyve, amely nem a tudósoknak szól, hanem a félrevezetett tömegnek, mely megint hajlandó emberi kultúránk egyik legszentebb oltárát feldönteni, szól a Darwinból csalfa szólámokkal kiabrándított embereknek. Természetes, hogy rengeteg tudomány is van összehordva a vaskos műben, s így való igaz, hogy a természettudományos műveltségű ember is megtalálja a könyvben a maga lelki-

szükségére mindazt, amit a tudományos kutatás megállapodott eredményeként akár a származástan, akár pedig az ősrégészet terén eddig földerítettek. Az is igaz, hogy szerzőnk, mint az ősmadarak világának ismert nevű tudósa, szakember a származástani kérdések terén, sőt, mint Hermann Ottónak lelkes tanítványa, az embersorsba a régész szemével is bele tud pillantani. Szerintem azonban az ilyen mű megírásához mégsem az a fontos, hogy a szerző üsse a szakember mértékét, hanem elsőrendű fontossága van annak, vajjon az illető mestere-e az írásművészetnek. Ebből a szempontból éppen abban látom Lambrecht Kálmán művének legfőbb értékét, hogy népszerűsítő természetrajzi irodalmunknak ez az eddig méreteiben legnagyobb alkotása derűs képpel, értelmes ábrázattal, könnyed mozgékonyssággal lép közönségünk közé. Jól kiesztelt fejezetcímei, a fejtegetések helyett sokhelyütt alkalmazott elbeszélései és érdekes gondolatfűzései nem a könyvespolcok díszekességeinek, hanem az asztalon kopó és a kezek közt lerongyolódó könyveknek sorsában részesítik az Ösembert.

(Bécs—Szeged)

Gelei József.

Sáfi Elemér: Bordeauxtól Bakuig. Egy lázas magyar álma. Regény. Vác 1927, 8° 92 l. — Naivhangú verses „regény”.

Berczeli Anzelm Károly: Mise. Versek. Szeged 1926, 8° 167 l. — Legközelebbi számunkban írunk róla.

Marót Károly: Néhány szó a népköltészet perében. Különny. a Napkeletből, 8° 4 l. — Érdekes megjegyzések arról, hogy csak egyfajta „igaz” költészet van s népvé lesz az, ami az egyéni költészetből közkinccsé válhatik.

Balaton. A Balatoni Szövetség hivatalos értesítője. 1927 március.

Finta Gerő: Pacsirtaszó. Újabb versek. Csnj-Kolozsvár 1927, 8° 61 l. — Szabadformájú, új melódiájú versek, mintha Reményik hatása éreznék rajtuk. Eszmei tartalmuk: pacifizmus alá rejtőző transylvanizmus.

Szilárd Léo: Szent László a magyar lírában. (Irodalomtörténeti tanulmány.) Pécs 1926, 8° 41 l.

Gesztelyi Nagy László: A magyar tanyarendszer kialakulása. (= A Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara kiadványai, 4. sz.) Kecskemét 1926, 8° 36 l.

Gesztelyi Nagy László: Az Alföld. Budapest 1925, 8° 30 l.

Gesztelyi Nagy László: Az Alföld gazdasági jövője. Budapest 1924, 8° 104 l.

Anka János: A fűszál evangéliuma. H. n., é. n., 8° 115 l. — Spirituális, filozófiai költemények prózában.

Ottlik László: A társadalomtudomány filozófiája. Budapest 1926, 8° 228 l. — Legközelebbi számunkban ismertetjük.

Imre Sándor: Az egyéni és a társadalmi nevelés viszonya. H. n., é. n., 8° 4 l.

Erdélyi László: Volt-e Magyarországon szabad királyválasztás? Történeti értekezés. Szeged 1926, 8° 15 l.

Waldapfel János: Balassi költeményeinek kronológiája. Budapest 1927, 8° 43 l. (= Irodalomtörténeti Füzetek, szerk. Császár Elemér, 15. sz.)

Málly Ferenc: Dante eschatológiája. H. n. 1925, 8° 43 l.

A Magyar Tudománypolitika Alapvetése. Szerkesztette Magyar Zoltán. Kiadja a Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetsége. Budapest 1927, 8° 628 l. — Legközelebbi számunkban behatóan ismertetjük.

Szabó Mária: Magamtól másokig. Elbeszélések. Kolozsvár 1926, 8° 146 l.

Hegyi István: novelláskönyve: Szegénység. Szeged 1925, 8° 95 l.

Pannonhalmi Szemle. Évnegyedes folyóirat a magyar katolikus kultúra és a bencés szellem szolgálatára. Szerk. Strommer Viktorin és Kühár Flóris. Pannonhalma 1927, 1. szám 8° 95 l.

Csengery János: Euripides elveszett drámáinak töredékei. A maga recenziálta görög szöveg szerint fordította s magyarázatokkal ellátta — (Görög és latin remekírók; kiadja a MTA. classica philologiai bizottsága) Budapest 1926, 8° 356 l. — Kiegészítésül régebben megjelent Euripides-fordításához Csengery

most a legtragikusabb görög tragikus minden számbajövő kisebb és nagyobb töredékét is lefordította s részletesen felvilágosító jegyzetekkel kiadta. Maga a fordítás páratlan fordítói munkásságon csiszolt rátermettség érett gyümölcse; szinte megérzik rajta, hogy szerző (sajnálatos baleset folytán) kétszer csinálta. Pótolhatatlan azonban egy ilyen, kivételesen tudományos jelentőségű fordításnál a párhuzamos görög szöveg hiánya. Nem volna rá módja a MTA.-nak, hogy eme lényegbevágó mulasztás, bár utólag is, valahogyan reparáltassék? *M. K.*

Revue des Études Hongroises, Paris, Champion, Vol. IV, 1926.
— Az *Ungarische Jahrbücher* és ez a Baranyai-Eckhardt szerkesztette *Revue* ismertetik külföldi, közérthető világnyelven, a hazai hungarológiai kutatások eredményeit (a *Corvina* majdnem csakis az olasz-magyar érintkezésekkel foglalkozik). Gragger Róbert folyóirata az idősebb és a tartalomban is változatosabb, terjedelemben gazdagabb. Viszont a párisi *Revue* programja, szerkesztése rendszerebb. Inkább szeme előtt tartja a hazai magyar-kutatások eredményeinek ismertetését, több fordított cikket ed, mint német társa. A *Revue des études hongroises*-t ismernünk és ismertetnünk kell, ha másért nem, legalább azért, hogy ajánlhassuk, terjeszthessük külföldön. De mivel a francia relációban (értve a franciául olvasó országokat), a magyar tudományosság reprezentatív folyóirata akar lenni (és részben az is), a folyóirat ügye: a magyar tudományos élet ügye. Élénk figyelemmel és kritikával kell kísérnünk, meg kell mondanunk (legalább idehaza) kifogásainkat, kívánságainkat. Elsősorban is feltűnő a terjedelemben való soványsága a *Jahrbücher* mögött. Tudjuk, hogy ezért nem mindenben a szerkesztőket lehet felelőssé tenni, de ők meg kell, hogy értelessék azokkal, akiktől a folyóirat anyagi sorsa függ, hogy évi 250–300 oldalon nem lehet a magyar szellemi tudományok haladásáról egész képet adni pláne, mikor hosszú évtizedek mulasztásait kell pótolni. A szerkesztők el kell, hogy kissé fedjék filológus-voltukat. Többet kell adni a történelmi kutatások köréből. A borítékon látnuk, hogy a köv. kötetek Melich, Eckhardt Ferenc, Gyalokay, Török Pál dolgozatait közlik. Így hát némileg javul a helyzet. De még mindig számtalan fontos disciplina (antropológia, újkori történelem, tört. segédtudományok, diplomáciai történelem) távol van. Az új kötet akadémiai jubileumi előadásokat ad főként. Ezek az előadások helyükön voltak az Akadémiában, de így, franciául prezentálva, átdolgozás nélkül egész másként hatnak. Miért nincsen az új kötetben több „chronique“, amely beszámolna a magyar tudományos kutatás eredményeiről? Bármilyen helyes is, ha beszámolunk az észti nyelvészet haladásáról, miért nincs még 3–4 krónika az egyes magyar tudományágak haladásáról? Ez bizonyára nem teljesen a szerkesztőkön múlik. A könyvismertetés rovatnak a lehetőségig teljesnek kell lenni. Úgy értjük, hogy minden olyan francia, angol v. olasz könyvről, amely Magyarországot és általában a hungarológia bármely ágát érinti, ismertetést kell hoznia. Mégpedig konstruktív ismertetést, kiegészítést, pótlásokat. Azzal, hogy minden fontosabb külföldi magyar vonatkozású tudományos munkáról megmondja a magyar szempontból való véleményét, nemcsak a magyar tudományosság európai súlyát növeli, hanem rászoktatja a külföldet arra, hogy gondosan fogjon a magyar vonatkozások ismertetéséhez, kutatásához, mivel egy éber ellenőr vigyáz mindenre; azonkívül a nyugodt, komoly kritika megkönnyíti a jószándékú külföldi tudósok munkáját. Mostanában jelent meg Louis Halphen bordeaux-i professzor munkája a népvándorlási időkről: „Les Barbares“ címmel, egy nagy és szépen átgondolt világtörténelmi munka II. köteteként. Milyen hálás szerepe lesz itt annak a történettudosunknak, aki az ismertetést írni fogja. Mert Halphen jól ismeri a *Revue des études hongroises*-t, hivatkozik Zichy István gróf, Hóman Bálint, Németh Gyula, Sauvageot cikkeire, de azért még a nyereg alatt puhított húsról is beszél! . . .

(Cannes)

Garázdá Péter.

Bülbó István: *A primitív ember világa* (Szegedi Tudományos Könyvtár II.) Szeged 1927, 62 l. — Aki ismeri a súlyos harcot, melyet a néprajzi és filozófiai irodalom legkiválóbb képviselői főleg Lévy Bruhl fellépése óta, megfeszített erővel vívnak a primitív mentalitás megfajtéseért, alig hiheti el, hogy szerző a maga ismeretelméleti álláspontjához — láthatólag — mindama kiváló theretikusok segítségével jutott el, akiknek nevét és hatását nem találjuk munkács-

kájában. Nem is mondhatunk tehát nagyobb dicséretet Bibó könyvéről, mint-hogy a legtermészetesebb szinte öntudatlan könnyűséggel kezdi ottan, ameddig egy Preuss és Frobenius, egy Ernst Cassierer és Th. W. Danzel meg a többiek „inrázó erőlködéssel” nagynehezen előre tudták tolni állásaikat. A primitívek lelki világa felett mai ismeretünk legmagasabb csúcspontjairól tartja szemléjét, hogy itt-ott még a legjelesebb turistáktól sem látott távlatokat tudjon megpillantani és megpillantatni. Ilyen különös jelentőséget tulajdonítunk t. i. néhány olyan tévedés határozott megvilágításának, amelyek nyilván abból következnek, hogy az emberi gondolkozó rendszer természetszerűleg könnyen feledkezik meg a maga gondolatos voltáról. Ilyen tévedés pl. az önként vállalt szellemi béklyók által való béklyózottságunknak gyakori felnemismerése; az emberi szellem zárt-ságára és hatásaira vonatkozó, ill. ebből eredő félreértések; stb. Kétségtől tehát szerző a legjobbat és a legjobbban is adta, amit célja és a rendelkezésre álló szűk határok szerint adnia lehetett: ingyenc csemegét a szakembernek, a leg-nívósabb tájékoztatást a nagyközönségnek. Ezért is szeretnők, ha Bibó finom érzéke és nagy körütekintése számára e kis füzet csak kezdet volna a primitív ember megértésére törekvő vizsgálódásaiban s ha az itten elhullatott magok mi-hamar egy rendszeres, eredeti nagykönyv sudarába szökkenhetnének. Ilvesmi t. i. nagyon elkelne a mi szegény tudományos irodalmunkban, amikor külföldön a „primitivológiák” már mindenütt a legkapósabb művek és ismételt kiadásokat ér-nek meg.

M. K.